

ΔΗΜΟΣΙΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 3^{ΗΣ} ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2005

ΕΚΘΕΣΗ

Περὶ τῶν ἐργασιῶν τοῦ “Διεθνoῦς Συμβουλίου Ἐπιστημονικῶν Ἐνώσεων (ICSU)”, ὑπὸ τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ κ. **Λουκά Χριστοφόρου**.

Κύριε Πρόεδρε, κυρίες καὶ κύριοι συνάδελφοι,

Ἡ 28ῃ Γενικῇ Συνέλευση τοῦ “Διεθνoῦς Συμβουλίου Ἐπιστημονικῶν Ἐνώσεων (ICSU)” ἔλαβε χώρα στὸ Suzhou τῆς Κίνας ἀπὸ τὶς 18 ὠς τὶς 22 Ὀκτωβρίου 2005, καὶ στὸ ὁποῖο ἐκπροσώπησα τὴν Ἀκαδημία Αἰθηνῶν. Στὴ Γενικῇ Συνέλευση συμμετεῖχαν 250 ἐκπρόσωποι Ἀκαδημιῶν ἀπὸ 65 χώρες καὶ ἐκπρόσωποι ἀπὸ 25 Διεθνεῖς Ἐπιστημονικὲς Ὄργανώσεις.

Πρὶν ἀπὸ τὴ Γενικῇ Συνέλευση, στὶς 16 καὶ 17 Ὀκτωβρίου, ὁργανώθηκε ἀπὸ τὸ ICSU καὶ τὸ CAST (China Association for Science and Technology) στὴ Shanghai τῆς Κίνας ἓνα Scientific Forum μὲ θέμα “Ἐπιστήμη γιὰ τὴν Ὑγεία καὶ τὴ Βάσιμη Ἀνάπτυξη” (Science for Human Health and Sustainable Development). Σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ στὴν ὑγεία τονίστηκε ἡ ἰδιαίτερη σημασία τῆς κατανόησης τῆς ἀρρώστιας σὲ μοριακὴ βάση καὶ ἡ ἐφαρμογὴ τῆς γνώσης στὴ μοριακὴ βιολογία στὴν πρακτικὴ θεραπευτικὴ (practicing therapeutics). Ἡ ἔρευνα πάνω στὶς πρωτεΐνες (protein research) χαρακτηρίστηκε ὡς ἓνα ἀπὸ τὰ πλεόν οὐσιώδη πεδία ἔρευνας σήμερα. Ἡ Κίνα ἐστιάζει μεγάλες καὶ μακροπρόθεσμες προσπάθειες στὸ πεδίο αὐτό. Σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ στὴ βάσιμη ἀνάπτυξη (Sustainable Development) τονίστηκε ἡ σημασία δύο ὑλῶν: ἐνέργειας καὶ νεροῦ. Στὶς προσπάθειες αὐτὲς οὐσιώδους σημασίας εἶναι ἡ ἐπικοινωνία μεταξὺ ἐπιστημόνων καὶ κοινωνίας, καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ βάση τῶν κοινωνικῶν ἀποφάσεων.

Στὴν 28ῃ Γενικῇ Συνέλευση τοῦ ICSU ποὺ ἀκολούθησε, λήφθηκαν σημαντικὲς ἀποφάσεις σχετικὰ μὲ νέες πρωτοβουλίες ποὺ ἀφοροῦν στὴ χρῆση τῆς ἐπιστημονικῆς γνώσης γιὰ ὄφελος τῆς κοινωνίας, καθὼς καὶ μὲ τὰ προγράμματα καὶ τὴ λειτουργία τοῦ ICSU στὰ ἐπόμενα 3 χρόνια.

Οί κυριότερες νέες πρωτοβουλίες του ICSU είναι οι εξής:

1. Ενέργεια, Υγεία, Περιβάλλον. Το ICSU θα συνεχίσει και θα εντείνει τις πρωτοβουλίες του στον τομέα της ενέργειας. Η απόφαση αυτή ελήφθη κατόπιν εισηγήσεων Ακαδημιών μελών, συμπεριλαμβανομένης και της Ακαδημίας Αθηνών. Το ICSU θα διαδραματίσει κυρίως καταλυτικό, συμβουλευτικό και συντονιστικό ρόλο. Θα επιδιώξει μία ολοκληρωμένη στρατηγική στα ενεργειακά θέματα, όπου όλες οι μορφές ενέργειας θα μελετηθούν. Η Ακαδημία Αθηνών εισηγήθηκε να συμπεριληφθεί στο πρόγραμμα και η εξοικονόμηση ενέργειας και να ενημερωθούν οι Έθνικές Ακαδημίες των χωρών μελών σχετικά με τα μέτρα που εφαρμόζονται στις χώρες που εκπροσωπούνται στο ICSU. Σχετικά με την Υγεία, οι διεθνείς επιστημονικές οργανώσεις ανέλαβαν την πρωτοβουλία να προωθήσουν, σε συνεργασία με άλλους διεθνείς οργανισμούς, ένα ευρύ πρόγραμμα με σκοπό την αποτελεσματική χρήση της γνώσης από τις φυσικές επιστήμες στην Ιατρική. Το περιβάλλον συζητήθηκε γενικά αλλά και συγκεκριμένα, σχετικά με τη νέα πρωτοβουλία του ICSU για την εξερεύνηση των πολικών περιοχών της γης.

2. Έρευνα στις Πολικές Περιοχές της Γης. Σχετικά με την έρευνα αυτή το ICSU ανέλαβε ήρετο ρόλο στη διαμόρφωση ενός μεγάλου διεθνούς ερευνητικού προγράμματος στην επιστήμη των πολικών περιοχών της γης. Η έρευνα των πολικών περιοχών θεωρείται άκρως αναγκαία, διότι περιβαλλοντικές αλλαγές στους πόλους της γης επιφέρουν παγκόσμιες κλιματολογικές αλλαγές. Χρειάζεται επομένως, να εστιαστεί η επιστημονική έρευνα στις δραματικές και ανησυχητικές αλλαγές που λαμβάνουν χώρα στις πολικές περιοχές και να μελετηθούν οι συνακόλουθες γενικότερες παγκόσμιες περιβαλλοντικές και οικονομικές επιπτώσεις τους. Το διεθνές πολιτικό έτος 2007-8 (International Polar Year 2007-8) χορηγείται από τον Παγκόσμιο Μετεωρολογικό Όργανισμό (World Meteorological Organization). Στο πρόγραμμα αυτό έχουν υποβληθεί άνω των 1.000 ερευνητικών προτάσεων από 50 χώρες, συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδος.

3. Διακλαδική Έρευνα στη Μείωση των Επιπτώσεων των Φυσικών Καταστροφών (Disaster Mitigation). Το ICSU ανέλαβε πρωτοποριακό ρόλο για τη μελέτη της αναγκαίας υποδομής, η οποία θα καταστήσει δυνατή τη μείωση των επιπτώσεων των φυσικών καταστροφών, όπως το tsunami στον Ινδικό Ωκεανό, ο σεισμός στο Kashmir, ο κυκλώνας Katrina στις Ηνωμένες Πολιτείες, οι πλημμύρες στο Bangladesh. Μεταξύ του 1900 και του 2000, οι φυσικές θεομηνίες που

έχουν καταγραφεί αύξηθηκαν από 100 ανά δεκαετία σε 2.800 ανά δεκαετία και οι περισσότερες σχετίζονται με τις καιρικές συνθήκες. Η νέα αυτή προσπάθεια αποβλέπει στη χρήση της επιστημονικής γνώσης και τεχνολογίας για να αποτραπούν οι κίνδυνοι και να ελαχιστοποιηθούν οι επιπτώσεις των φυσικών καταστροφών, και στον καθορισμό τρόπων με τους οποίους οι πληροφορίες σχετικά με τους επικείμενους κινδύνους θα γνωστοποιούνται στις υπεύθυνες αρχές και θα ανακοινώνονται στο κοινό. Το θέμα αυτό έχει πολύπλοκες ανθρώπινες διαστάσεις και ως εκ τούτου οι κοινωνικές επιστήμες πρέπει να διαδραματίσουν ουσιαστικό ρόλο.

4. Η Οικουμενικότητα της Επιστήμης (Universality of Science). Το πρόγραμμα αυτό θα συνεχισθεί και θα ενταθεί, γιατί τελευταία έχουν παρατηρηθεί σημαντικές αλλαγές στο παγκόσμιο πολιτικό κλίμα λόγω της διεθνούς τρομοκρατίας, οι οποίες είναι επίζημιες στη διεθνή επιστήμη και στην ελεύθερη εκτέλεση της επιστημονικής έρευνας. Παρατηρούνται, για παράδειγμα, σήμερα περισσότεροι περιορισμοί στην ελεύθερη μετακίνηση των επιστημόνων. Το ICSU θα εντείνει τις προσπάθειές του στην περιοχή αυτή, καθώς και σε ό,τι αφορά στα δικαιώματα και στις ευθύνες των επιστημόνων. Το τελευταίο έχει βαρύνουσα σημασία, διότι παρατηρείται τελευταία αύξηση των επεισοδίων διαφοράς στην εκτέλεση της επιστημονικής έρευνας, καθώς και αύξηση του ποσοστού της έρευνας που εκτελείται από κυβερνήσεις και εταιρείες και είναι άρα υπό περιορισμούς.

Παράλληλα, το ICSU στην προσπάθειά του να βοηθήσει τις αναπτυσσόμενες χώρες να κτίσουν έργογενή επιστήμη και επιστημονική υποδομή ίδρυσε περιφερειακά γραφεία (Regional Offices) στην Αφρική, Νοτιοανατολική Ασία, και Λατινική Αμερική. Στενά συνδεδεμένη με αυτήν την προσπάθεια είναι η ελεύθερη πρόσβαση στα επιστημονικά δεδομένα, αλλά και στα επιστημονικά μέσα, όργανα και υλικά. Αυτή η διεύρυνση των «δικαιωμάτων» είναι μία νέα διάσταση της έννοιας της οικουμενικότητας. Όντως, εάν πιστεύουμε ότι η επιστήμη είναι υπόθεση κάθε λαού, η επιστήμη κάθε λαού πρέπει να είναι κοινή υπόθεση της επιστήμης και της επιστημονικής κοινότητας. Στα θέματα αυτά το ICSU συνεργάζεται στενά με διεθνείς οργανισμούς, όπως τα Ήνωμένα Έθνη.

Σε ό,τι αφορά στη λειτουργία του ICSU, τέσσερα σημεία αξίζει να αναφερθούν:

1. Τα UNIONS (οι 27 διεθνείς επιστημονικές οργανώσεις μέλη του ICSU) χωρίστηκαν σε τρεις ομάδες (earth and space sciences, life sciences, and physical sciences) ανάλογα με τους επιστημονικούς κλάδους που εκπροσωπούν. Κάθε ομάδα θα έχει στο Εκτελεστικό Συμβούλιο του ICSU έναν εκπρόσωπο.

2. Ως νέος αντιπρόεδρος (και ό μετά τριετία πρόεδρος) του ICSU εξέλεγή ή Καθηγήτρια Catherine Brechignac τής Γαλλικής Ακαδημίας.

3. Τα τέλη θά πληρώνονται σέ Εύρώ από τό 2007 και θά αύξηθουν κατά 5% από τό 2008/9. Έγιναν εισηγήσεις στο πρόεδρείο του ICSU νά αύξήσει τούς πόρους του από διεθνείς οργανισμούς.

4. Ό τόπος τής επόμενης Γενικής Συνέλευσης του ICSU δέν καθορίστηκε, παρά του ότι ή Ινδία και τό Περού υπέβαλαν προτάσεις για νά φιλοξενήσουν τήν 29η Γενική Συνέλευση στή χώρα τους τό 2008. Υπήρξε ένδιαφέρον νά συνέλθει ή επόμενη Γενική Συνέλευση στήν Εύρώπη. Το θέμα αυτό συζητήθηκε μεταξύ των εκπροσώπων των Ακαδημιών μελών τής Ευρωπαϊκής Ένωσης και αποφασίστηκε ή Γαλλία νά διερευνήσει τό θέμα περαιτέρω. Άρκετοι υπέδειξαν τήν Ελλάδα ως τήν καταλληλότερη χώρα.

Για πρώτη φορά, και κατόπιν συνεννόησης των εκπροσώπων τής Γαλλικής Ακαδημίας και τής Ακαδημίας Αθηνών, όλοι οι εκπρόσωποι των 23 Ακαδημιών των χωρών τής Ευρωπαϊκής Ένωσης στή Συνέλευση είχαν καθημερινά κοινή συνάντηση τήν ώρα του πρωινού, ώστε νά συντονιστούν οι ενέργειές τους σχετικά με τά ψηφίσματα και τις αποφάσεις στή Γενική Συνέλευση. Ως άμεσο αποτέλεσμα των κοινών αυτών συναντήσεων ήταν ή έκλογή του επόμενου προέδρου του ICSU από τήν Εύρώπη (Γαλλία), ή ψήφιση τής πρότασης των 23 Ακαδημιών τής Εύρώπης για μεγαλύτερη εκπροσώπηση των κοινωνικών επιστημών στα προγράμματα του ICSU, και ή πιθανή σύγκληση τής επόμενης συνόδου του ICSU στήν Εύρώπη. Αυτό θέσπισε ένα προηγούμενο, τό όποιο μάλλον θά συνεχισθεί στο μέλλον.

Τό βιβλίό τής Ακαδημίας Αθηνών "UNIVERSAL VALUES" είχε εκτεθει σέ περίοπτη θέση στο συνέδριο. Κάπου 30 συνέδριοι ζήτησαν νά τούς αποσταλεί.

Σχετικά με τό επόμενο συνέδριο, τό όποιο οργανώνει ή Ακαδημία Αθηνών τον Μάιο του 2007 με τίτλο "Πανανθρώπινες Αξίες II: Έπιστήμη, Τεχνολογία και Άνθρώπινες Αξίες," συζήτησα τήν τυχόν συμμετοχή του ICSU στήν όργάνωση του συνεδρίου με τον Executive Director του ICSU, καθηγητή Thomas Rosswall. Ό κ. Rosswall εύχαρίστως θά αποδεχθεί πρόσκληση τής Ακαδημίας Αθηνών νά μιλήσει στο συνέδριο και θά φέρει τό θέμα τής επίσημης συμμετοχής του ICSU στο έκτελεστικό συμβούλιο του ICSU για απόφαση.

Κύριε Πρόεδρε, επιτρέψατέ μου, τελικά, νά εύχαριστήσω θερμά τή Σύγκλητο τής Ακαδημίας Αθηνών για τήν τιμή που μου έκαμε νά εκπροσωπήσω τήν Ακαδημία μας στή σημαντική αυτή διεθνή διάσκεψη.